

Аабыы уруогун технологической картата.

Уруогу ыытар учуутал: Спиридонова Елизавета Викторовна.

Уруок тиэмэтэ: Куннук Уурастыырап «Күөрэгэй» хобооно.

Уруок кинигэтэ: 4 кылаас «Ньургунун» аабыы учебнига, автордар: Л.В.Захарова, Л.К.Избекова.

Уруокка туттуллар көрдөрөр-иһитиннэрэр тэриллэр: компьютер, проектор, Саха тылын быаарыылаах кылгас тыдьыта.

Сыала уонна педагогической сорукутара:

- бөлөххө үлэлиир дьобуру сайыннарыы;

-бэйэ-бэйэни болһойон истэргэ, санааны аһаҕастык этэргэ иитии;

-толкуйдуур, ырытар, кэтээн көрөр дьобурдарын саңаны билэргэ туһаныы;

-төрөөбүт дойду чыгычаахтарыгар харыстабылы иңэрии.

Тустаах үөрэх кууруһун үөрэтии түмүгэ	✓ аабыы сүрүн үөрүйэхтэрин баһылыыр; ✓ айымньы араас көрүнүн болбойон истэр; ✓ аахпыт уус-уран айымньытын суруйааччытын аатын уонна көрүнүн болбойор үөрүйэхтээх; ✓ чопчу тиэмэбэ араас көрүннээх суругунан айар үлэни толорор.
Үөрэх сатабылларын сайыннарар түмүгэ.	Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ иңэрии сатабыла: ✓ киһи сайдыылаах уонна ситиһиилээх буоларыгар төрөөбүт тылынан аабыы суолтатын өйдүүр; ✓ тулалыыр эйгэ туһунан билии-көрүү аабыы көмөтүнэн кэңириин өйдүүр; Бэйэни салайынар-дьаһанар сатабыл: ✓ уус-уран айымньылар уратыларын, тиэкис уус-уран ньымаларын ырытарга эрчиллэр, кэпсииргэ туһанар; ✓ ойуулуур-дьүһүннүүр тыллар суолталарын быһаарыылаах тылдыттан булан туһанар; Билэр-көрөр сатабыл. Сүрүн үөрэнэр сатабыл. ✓ уруокка бэриллибит соруудабынан араас информационай эйгэ кыабын талар, туһанар; ✓ уус-уран айымньыны ырытыы кэмигэр бодоруһуу сизэрин туһунан, бииргэ үлэлиир кыахтанар; ✓ бэриллибит тиэмэбэ санаатын сааһылаан этэр, суруйар. Бодоруһар сатабыл: ✓ бииргэ үөрэнэр оболорун кытта айымньылаах алтыһыыга кэбэбэстик киирэр, таһаарыылаахтык, көдүүстээхтик үлэлиир үөрүйэхтэнэр; ✓ кэпсэтии уратытын өйдүүр, табан кэпсэтэр. Кэпсэтэр киһитин убаастыыр, сэңээрэр, болбонтотун тардар, кэрэхситэр, көбүлүүр сатабылы табан туһанар.
Үөрэтии көрүннэрэ, ньымалара	Бөлөбүнэн, биирдиилээн.

Үөрэтийн ис хооноо:

Уруок этаптара	Ытык өйдөбүллэри инэри түмүгэ (личностные результаты)	Бэйэни салайынар-дыһанар сатабыл (регулятивные действия)	Билэр-көрөр сатабыл. Сүрүн үөрэнэр сатабыл (познавательные действия)	Бодоруһар сатабыл (коммуникативные действия)
1. Тэрээһин чааһа. -О5олор уруокка бэлэмнэрин бэрэбиэркэлээһин. - Үтүө күнүнэн! 2. Умсугутуу, угуйуу. - өс хоһооннорун ситэрэн этии: 1. Бодорустахха эрэ бодо биллэр, - (кэргэннэстэххэ эрэ кэмэлды биллэр. <i>Ыкса бодорустахха майгы биллэр.</i>) 2. Муннаах булугас, - (эрэйдээх этигэс. <i>Кыһалһалаах кэпсэтэр, наадалаах саңарар.</i>) 3. Икки ардыларынан -- (уу тэстибэт. <i>Иллээхтик-эйэлээхтик.</i>) 4. Сылдыбыт сыыһы, - (көрдөөбүт көһүэ көмүһү булар. <i>Ким көрдүүр — ол булар.</i>) 5. Норуот күүһэ — (көмүөл күүһэ. <i>Элбэх буолан тугу барытын кыайабыт.</i>) - сомо5о домохтору ситэр: 1. Ааннаах үүттээх киһи. Үчүгэй, сизэри-майгыны, киһи кыһалбатын өйдүүр киһи. 2. Ата5а сири билбэт буолбут (үөрбүт)	Уруокка бэлэмин хонтуруолланар. Учуталы болбойон истэр. Аа5ыы уруогар төрүт тылын билэр сатабылын сайыннарар. Тулалыыр эйгэ туһунан билии-көөүү аа5ыы көмөтүнэн кэңиириндириңиirin өйдүүр. Айыл5а уонна киһи бэйэ-бэйэлэрин кытта	Уруокка бэлэмин хонтуруолланар Бэйэтин билиитин байытарыгар дьулуһар. Толкуйдуур дьобурун сайыннарар. -Тылын сайыннарар сыалы-соруугу таба туруорунар. -тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээбин арааран өйдүүр.	О5о учуталы кытта кэпсэтиигэ киирэн тылын байытар дьайымалын сайыннарар. О5о этэр санаатын болбойон истэр уонна бэйэтэ тугу саныырын сааһылаан этинэр.	Уруокка о5олорун кытта мичээрин бэлэхтэһэр.

3. Булбутун муннун анныгар (көнөс) 4. Илиитэ салбаа (көмөлөс) -таабырыны таай: Күн сирин көччүтэр көрдөөх күндү ырыалаах Күөрэли эрэлик баар үһү. (күөрэгэй) 2. Турукка киллэри. - Күөрэгэй туһунан билэбит дуо? -Билбэт буоллахпытына хантан булуохпутун сөбүй? (оболор энциклопедияны туһаналлар) Слайданы көрөллөр (СЛАЙД №1) -Тугу биллибит? (оболор аабыылара) 3. Тиэкиһи кытта үлэ. Оболор « Күөрэгэй» тиэкиһинэн үлэлиллэр. -бөлөһүнэн үлэ а) аабы -тиэкиспит ис хоһоонун үчүгэйдик өйдөөтүгүт дуо? б) тиэкис ис хоһоонунан ыйыты толкуйдуубут в) тиэкискэ сорууда толкуйдуубут -Эн толкуйдаабыт соруудабың ханнык предмети кытта сибээстээх буолоуо дии саныгың?	быстыспат ситимнээхтэрин өйдүү үөрэнэр. Айымны ис хоһоонун бэйэтин ис туругар чугастык ылыныта, дорбоонноохтук аабыта. Тиэкис ис хоһоонунан ыйыты толкуйдуур. Саха тылын предметин нөңү төрөөбүт тыл сүмэтин иңэринэр.	Обо өйүн-санаатын сааһыланарыгар уонна билиитин хаңатарыгар сыал-сорук туруорунарын ситиһии. Обо тиэкиһи болсомтолоохтук аабыта, сөптөөх ыйытыны толкуйдааһына. Төрөөбүт дойду айылбатын кэрэтин тиэкистэн таба булан оболорго сөптөөх соруудабы биэрэр.	Атын источниктартан бэйэтигэр сөптөөх матырыйаалы булуута, бэлиэтээһинэ. Обо былаанныыр дьобурун сайыннарар, салгыы дьарыгын-дьайытын бэйэтэ оностор оруолун өйдөөһүнэ. Тиэкис ис хоһоонугар сөп түбэхэр эппиэти биэриитэ. Төрөөбүт тыл баайын саңатыгар-иңэтигэр туттарга дьулуһар. Инники уруоктарга үөрэппит билиитигэр олобулар.	-Бөлөххө үлэлэхэр, санааны толору этэр. -Кэпсэтэр кэмңэ бэйэ көрбүтүн, истибитин сиһилии сэхэргиир. Бииргэ үөрэнэр-алтыһар оболоругар убаастабыллаахтык сыһаннаһыта. Обообо биэрбит ыйытытыгар сөптөөх эппиэти биэрэллэрин ситиһэр уонна кэпсэтии сизэрин тутуһар.

4.Сынъалаң (күөрэгэй туһунан ырыаҕа хамсанылар) 5. Хоһоону ырытыы. (СЛАЙД №2) -суруйааччылар мэтириэттэрэ (эниги бу суруйааччылары барыларын билэбит, кинилэр айымньыларын аахпыккыт) Бүгүн биһиги Владимир Михайлович Новиков - Күннүк Уурастыырап «Күөрэгэй» диэн хоһоонун аабыахпыт. - Күннүк Уурастыырап биографията -«Күөрэгэй» хоһоону учуутал аабыыта. - сорууда: хоһоону ааҕа олорон билбэт тылларгытын аннынан тардың (кырсынан (сир үөбэ өттө), дыбуус, кыра), дабыдал (кынатын анна, хоннох), кырдал (көнө сир) -тылдьытынан үлэ (дуоскаҕа проекторынан көрдөрүү) (СЛАЙД №3) -хоһоону ырытыы: 1) Сайыны уруйдуур, көмүс күөмэйдээх ханнык чыычаах эбитий? Күөрэгэй – сайын кэлбитин уруйдаан дыруулаан ыллыыр. Көтөрдөртөн кэрэ куоластаах чыычаах. 2)Күөрэгэйи ким көрбүтэй? Ханна? Хайдах этэй? 3) Хоһоон бастакы куплетун искитигэр аабың эрэ. Ким	Музыканын хамсаныыта. Саха биллиилээх суруйааччыларын хаартысканын көрөн билиитэ уонна чопчу этиитэ. Төрөөбүт тыл-сайдар тыл буоларын итэбэйэр. Үөрэнээччи бэйэтин санаатын этэр. Куплет аайы оҕо сүрүн	Өй- санаа атастаһытыгар сатаан үлэлииргэ кыһаллар. Төрөөбүт дойду айылбатын кэрэтин тизкистэн таба булан оҕолорго сөптөөх соруудабы биэрэр. Болбойон истэр дыбурун сайыннарар Тыл барҕа баайа диригин өйдөөн билиитин хаңатарга дылуһар. Хоһоон тутулун, ис	Билбэт түгэнигэр атын матырыйааллары таба туһанар. Күөрэгэй туһунан билэр-көрөр дыбура сайдар Кэпсэтиигэ кыттыһар. -Аахпытыгар уонна тус уопутугар олобуран, тэңниир, ойуулуур, тизксинэн үлэлиир. -Уус-уран айымньыны ырытыы кэмигэр бодоруһуу сизрин тутуһан, бииргэ үлэлиир кыахтанар.	Бииргэ үлэлиир оҕолорун кытта алтыһар. Кэпсэтэр кинитин истэр.

дорбуччу аабан иһитиннэриэбэй? (Обо аабыыта) Ыйыты: Күөрэгэй ханан, хайдах халлааңа көтөн тахсыбытый? 4) Үһүс строканы аабын. (кырдал) диэн тылы тылдыттан булуу, ойуутун көрдөрүү.) 4) Төрдүс строканы аабын. Кырыс – тылдыттан булаллар. Аны салгыы 7 строканы аабабыт. Дьобус – тылдыттан булуу. Ыйыты: Хайдах табыста? Дьурулаан. Бу тыл туьунан тугу этиэ этигитий? (Тыаһы үтүктэр тыл). 5) 2 куплету аабын. 2 куплет 1 строкатын аабын. Дабыдал кынатын Ыйыты: Дабыдал диэн тугуй? Ойууну көрдөрөн быһаарыы) 6) 8 строканы аабын. Санааны саймаарта. (санааны сайбаата, аралдытга) Ыйыты: тобо маннык этэрий? (Саас кэлбиттэн үөрүүнү көрдөрөр) 6. Сыаналаны. - туох саңа арыһыны оңордугут? (хас этиилэрин аайы «күөрэгэй» ойууга сыһыарылар. Бу курдук күөрэгэйдэр сайын кэлбитин дьырылаан-дьурулаан көрсөллөр. 7. Дьибэ үлэ.	санаатын быһаара үөрэнэр. Уруокка ылбыт билиитин чопчулуур Күөрэгэй туһунан кэпсээн айан кэл.	хоһоонун өйдөөн быһаарар. Ойуулуур-дьүһүннүүр тыллар суолталарын быһаарыылаах тылдыттан булан туһанар.	Уопсай ыйытыга хоруйдуурга, атын обо этэрин сатаан истэ үөрэнэргэ олук уурар. Уруокка тулук туһунан туох саңаны билбитин иһитиннэрэр, санаа атастаһар.	-Кэпсэтиигэ истии култууратын тугуһар. Кэпсэтии сыалын-соругун, обо, учуутал этэр санаатын, кэпсэтии ис хоһоонун өйдүүр. Кэпсэтиини тобоостоохтук көбүлүүр, сабалыыр, түмүктүүр. Бөлөххө хайдах үлэлээбитин сыаналанар.
